

От традиционния модел към съвременната сцена: участие на Дарина Славова в „Панорама на зимно-пролетната традиционна празничност“ в Стара Загора

Проф. д-р Елица Нешевска

На 28 февруари 2026 г. в Стара Загора се проведе „Панорама на зимно-пролетната традиционна празничност“, посветена на 25-годишнината от провеждането на Маскарадните игри в града. Инициативата, организирана от Община Стара Загора, НЧ „Николай Лилиев – 2005“, НЧ „Настроение – 2017“ и НЧ „Родина – 1860“, представи различни аспекти на българската традиционна култура в рамките на единна празнична програма от 23 февруари до 1 март. Съчетаването на обредни практики, музика, танцови форми и маскарадна традиция очерта събитието като пространство за актуализиране и публично представяне на традиционното културно наследство.

Съществено място в програмата зае участието на Дарина Славчева Славова, която се представи на откритата сцена пред Община Стара Загора. Нейната програма беше изградена основно върху хороводни тракийски песни, сред които „Задало се, мамо“, „Янка мама си думаше“, „Ден Димитровден“, „Георги на гурбет отива“ и др. Подборът на репертоара създаде възможност за представяне на различни образци от тракийската песенна традиция и за открояване на характерни особености на българската метроритмична система.

От музикално-фолклорна гледна точка особено значение има метроритмичното разнообразие, което структурира изпълнението. Редуването на различни метроритми не представлява единствено техническа характеристика на отделните песни, а оказва пряко влияние върху цялостната художествена организация на програмата. Промените в ритмичната организация създават контраст между отделните песенни образци и формират своеобразна вътрешна драматургия. По този начин музикалният материал се развива динамично, като последователното изпълнение на песните изгражда усещане за движение, празничност и хороводност. Тази особеност е твърде значима в контекста на традиционната българска музикална култура, в която метроритъмът е тясно свързан с характера на песента, нейното изпълнителско поведение и функционалната ѝ принадлежност. При хороводните песни ритмичната организация има отношение не само към музикалната структура, но и към двигателния модел, с който песента може да бъде свързана. В този смисъл метроритмичното разнообразие в програмата на Дарина Славова допринесе за цялостното възприемане на фолклорната музика като синкретично явление, в което песен, движение и колективно участие са взаимосвързани.

Изпълнението се отличи и със специфичното сценично представяне на песенния материал. Хороводният характер на репертоара предпостави непосредствена комуникация между изпълнител и публика, като музиката функционираше не само като художествено съдържание, предназначено за слушане, но и като средство за създаване на общо празнично преживяване. Тази характеристика е особено релевантна за събитие, посветено на традиционната празничност, тъй като самата фолклорна традиция предполага участие, съпреживяване и колективност. В рамките на

„Панорамата“ песенното изпълнение придоби допълнителна функционална значимост поради непосредствената му връзка с останалите проявления на традиционната култура. Маскарадните игри, танцовите форми, обредността и фолклорната песен могат да бъдат разглеждани като взаимосвързани компоненти на традиционния празничен модел. В този контекст музикалното участие на Дарина Славова не се яви като изолиран концертен елемент, а като част от по-широка система на културно представяне.

Особено значение за възприемането на събитието има и неговата пространствена организация. Представянето на фолклорната програма на откритата сцена пред Община Стара Загора постави традиционната музика в непосредствен контакт с градската публика. По този начин фолклорното изпълнение излезе извън рамките на специализираната концертна среда и се превърна в част от публичното градско пространство. Това създава условия за по-непосредствено взаимодействие между изпълнител, публика и празнична среда и подчертава социалната функция на фолклорното изкуство. В този аспект „Панорама на зимно-пролетната традиционна празничност“ може да бъде разглеждана като форма на актуализация на традиционната култура в съвременна градска среда. Представянето на обичаите и свързаните с тях музикални и танцови практики не ги превръща в статичен обект на наблюдение, а ги поставя в условия на непосредствено публично преживяване.

Именно тази особеност позволява традицията да бъде възприемана не само като историческо наследство, но и като динамичен културен ресурс, който продължава да функционира в съвременността. Фолклорната песен има съществено място в този процес. Тя е свързана с различни етапи

от традиционния празничен и обреден цикъл и съхранява музикални, словесни и изпълнителски модели, чрез които се предават представи, емоционални нагласи и културни значения. Изпълнението на традиционен песенен репертоар в съвременен публичен контекст създава възможност тези значения да бъдат активирани и осмислени от нови поколения публика. В този смисъл участието на Дарина Славова може да бъде интерпретирано и като пример за приемственост между традиционния музикален модел и неговото съвременно сценично представяне. Чрез изпълнението на хороводни тракийски песни се съчетават устойчиви характеристики на фолклорната традиция с актуална форма на публична презентация. Запазването на песенния материал и едновременното му представяне в съвременна културна среда демонстрират възможностите на фолклора да функционира извън първоначалния си битов и обреден контекст, без да губи основните характеристики, които определят неговата идентичност.

Юбилейният характер на Маскарадните игри допълнително засилва значението на подобно представяне. Двадесет и петата годишнина предоставя възможност традиционните прояви да бъдат разгледани едновременно от гледна точка на тяхната историческа устойчивост и на настоящото им функциониране в културния живот на града. В този контекст „Панорамата“ обединява различни форми на традиционна култура и ги представя като взаимодействащи елементи на общ културен модел. Фолклорната песен, маскарадната обредност, танцът и празничното общуване се оказват различни проявления на една културна система, която продължава да се възпроизвежда и преосмисля в настоящето. Именно в това се състои значението на подобни инициативи – те не само съхраняват образци на традиционната култура, но създават условия тя да бъде

преживявана, интерпретирана и предавана в съвременна среда. В този контекст концертното участие на Дарина Славчева Славова има значение отвъд рамките на отделното музикално изпълнение. То се вписва в процеса на поддържане на културната памет чрез нейното активно сценично и обществено проявление. Чрез песента традицията се превръща в непосредствено преживяване, а празничното пространство – в място за среща между наследените културни модели и съвременната публика.

